

ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΑΓΓΕΛΟΥ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΩΤΕΙΝΟΠΟΥΛΟΣ
ΜΕΡΟΠΗ ΜΑΝΟΠΟΥΛΟΥ
ΣΟΦΙΑ ΚΑΡΠΑΘΑΚΗ

Τέλος θα ήθελα να σημειώσω πως δεν πρέπει να λησμονούμε ότι μια μονομερής γνώση της αρχαίας αρχιτεκτονικής, μπορεί να μας φέρει – είδα τέτοια περίπτωση – στην ανασύσταση μιας ιδεατής, υποθετικής ίσως, αρχικής μορφής του μνημείου σ' ένα αρχιτεκτονικό σχέδιο, μια χρωστική μακέτα.

Αλλά η σημερινή αλήθεια αυτών των παλαιών επιτευγμάτων είναι άλλη: είναι ζυμωμένη με το πέρασμα του καιρού:

με του καιρού τ' αλλάματα π'
αναπαημό δεν έχου
μα στο καλό κι εις το κακό
περιπατούν και τρέχου.

Πάντα πλήρη θεών
Γ. Σεφέρης

ΕΚΘΕΣΗ

Αρχαία κληρονομιά

Έχουμε το προνόμιο να ζούμε σε μια χώρα που η κάθε σπιθαμή του εδάφους της μαρτυρεί πολιτισμό και ιστορία. Εκτός από τους ιστορικούς τόπους με παγκόσμια ακτινοβολία -Αθήνα, Δελφοί, Ολυμπία και πολλοί άλλοι- μνημεία υπάρχουν παντού: αρχαία ιερά και εξωκλήσια σε σχεδόν απάτητες βουνοκορφές, και στο βυθό των θαλασσών μας, καταποντισμένα λιμάνια, πλοία, έργα τέχνης, απλοί αμφορείς και τόσα άλλα, σε μεγάλο πλήθος. Είναι ένα προνόμιο μοναδικό, το οποίο, όμως, δημιουργεί και τη σοβαρή υποχρέωση της προστασίας αυτής της κληρονομιάς.

Η προστασία των έργων του πολιτισμού δεν είναι μόνον ένα ηθικό χρέος. Είναι και συμφέρον, επειδή η πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί πλούτο με την κυριολεκτική σημασία του όρου.

Ακόμα περισσότερο, όμως, τα μνημεία, ως παράγοντες της ακτινοβολίας του πολιτισμού μας είναι πηγή κύρους για τη χώρα μας και βασικό έρεισμα για το χειρισμό των εθνικών μας υποθέσεων. Ας μην ξεχνάμε ότι το κύρος αυτό, η φιλοσοφία, οι πολιτικές ιδέες και η τέχνη μας πολύ βοήθησαν στην ανάπτυξη του φιλελληνισμού, ο οποίος με τη σειρά του συνέβαλε στην αποκατάσταση της εθνικής μας ανεξαρτησίας.

Έτσι, πέρα από κάθε σκοπιμότητα, η πολιτιστική μας κληρονομιά παραμένει δάσκαλος και οδηγός, η εσωτερική μας δύναμη, η ευσυνειδησία και η υπερηφάνειά μας.

Αυτό που κράτησε τον ελληνισμό όρθιο μέσα στους αιώνες είναι η δύναμη της παράδοσής του, που τροφοδοτείται από την παρουσία των μνημείων της στο περιβάλλον του καθημερινού ανθρώπου. Όμως η παρουσία αυτή εξασφαλίζεται μόνον με τους κατάλληλους θεσμούς, με κατάλληλα τεχνικά έργα, με δημιουργία μουσείων και πολλά άλλα συναφή. Βεβαίως, για όλα χρειάζονται άνθρωποι, χρήματα και μέσα, πολύ περισσότερα από όσα διαθέτουμε σήμερα.

Βεβαίως -και αυτό είναι το σπουδαιότερο- χρειάζεται μια άλλου τύπου βίωση της κληρονομιάς μας, που δεν θα υπάρξει αν δεν αλλάξει εκ βάθρων το ακατάλληλο εκπαιδευτικό μας σύστημα. Γιατί δεν θα διαθέτουμε δραστική προστασία της κληρονομιάς μας όσο κάθε Έλληνας πολίτης δεν θα είναι ένας συνειδητός, ευαίσθητος και παθιασμένος φρουρός της.

(Κείμενο της Μελίνας Μερκούρη από το διαδικτυακό τόπο: [ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΛΙΝΑ ΜΕΡΚΟΥΡΗ](#))

Παρατηρήσεις

1. Να αναπτύξετε σε μία παράγραφο 80-100 λέξεις την άποψη: «Η προστασία των έργων του πολιτισμού δεν είναι μόνον ένα ηθικό χρέος. Είναι και συμφέρον, επειδή η πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί πλούτο με την κυριολεκτική σημασία του όρου».

2. Ποιες παρατηρήσεις θα μπορούσατε να διατυπώσετε για το ύφος του συγκεκριμένου κειμένου αναφορικά με το σκοπό της συντάκτριας να μεταδώσει στους αναγνώστες την ανάγκη προστασίας των έργων του πολιτισμού;

3. **Παραγωγή λόγου:** Στο κείμενο που διαβάσατε διατυπώνεται η άποψη ότι για την ουσιαστική βίωση της εθνικής κληρονομιάς της πατρίδας μας είναι αναγκαίο να αλλάξει ριζικά το εκπαιδευτικό μας σύστημα. Σε ένα κείμενό σας - ομιλία σε εκδήλωση του σχολείου σας με θέμα τη στάση των νεοελλήνων απέναντι στην πολιτιστική τους παράδοση αποδεικνύετε τη σημασία των μνημείων για το παρόν και το μέλλον του λαού μας και υποδεικνύετε τρόπους με τους οποίους το σχολείο θα κάνει τους νέους «συνειδητούς, ευαίσθητους και παθιασμένους φρουρούς τους» (500-600 λέξεις).

Απαντήσεις

1. **Η προστασία των έργων του πολιτισμού, ιδίως αυτών του παρελθόντος, επιβάλλεται για λόγους ηθικής σημασίας αλλά και ως πηγή πλουτισμού.** Η ηθική τους σημασία επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι αυτά αποτελούν το επιστέγασμα της ιστορικής διαδρομής ενός λαού, είναι δηλωτικά σημεία των ειρηνικών του επιτεύξεων και των πολεμικών του περιπετειών, ενώ αποδίδουν τιμή σε πρόσωπα που καθόρισαν την πορεία ενός τόπου. Αποδεικνύουν την πολιτισμική ιδιαιτερότητα του λαού που τα δημιούργησε, λειτουργούν ως μέσο εθνικής αυτογνωσίας και μπορούν να συνεισφέρουν στη διεκδίκηση εθνικών επιδιώξεων και την εξυπηρέτηση εθνικών συμφερόντων. Από μια τέτοια παραδοχή προκύπτει ως υποχρέωση η συντήρησή τους και η παράδοσή τους στις επερχόμενες γενεές. Αλλά και ως πηγή πλουτισμού τα έργα του πολιτισμού πρέπει να προστατεύονται, επειδή με την επιστημονική συντήρηση και την προσεγμένη ανάδειξή τους είναι δυνατόν να λειτουργούν ως πόλος έλξης μεγάλου αριθμού επισκεπτών και ως προϋπόθεση οικονομικής ανάπτυξης των τοπικών κοινωνιών και συνολικά της εθνικής οικονομίας. Συνεπώς, υποχρέωση μιας κοινωνίας, τόσο με τις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες της όσο και με τη δραστηριοποίηση των πολιτών της είναι η προστασία των έργων του παρελθόντος που αποτελούν ως πολύτιμη εθνική παρακαταθήκη.

2. **Το ύφος του κειμένου και ο επικοινωνιακός σκοπός:** Το ύφος του κειμένου θα μπορούσε να χαρακτηριστεί λιτό και ανεπιτήδευτο. Προφανώς, εξυπηρετείται έτσι ο σκοπός της συντάκτριας να μεταδώσει στους αναγνώστες την αγάπη και τη ζεστασιά για την εθνική μας κληρονομιά. Αν και η κειμενογράφος χρησιμοποιεί αφηρημένο λεξιλόγιο προκειμένου να διατυπώσει σκέψεις και νοήματα, το κείμενο δεν χάνει την απλότητά του, αλλά παραμένει λιτό και συνάμα μεστό. Ο επικοινωνιακός χαρακτήρας του κειμένου εξυπηρετείται με τη χρήση α' προσώπου, με τη χρήση παραδειγμάτων (στην 1η παράγραφο) και την παράθεση λέξεων συναισθηματικά φορτισμένων (σπιθαμή, καταποντισμένα λιμάνια, υπερηφάνεια μας, κράτησε τον ελληνισμό όρθιο, παθιασμένος φρουρός), ο λόγος γίνεται λυρικός έτσι προσφέροντας αισθητική απόλαυση.

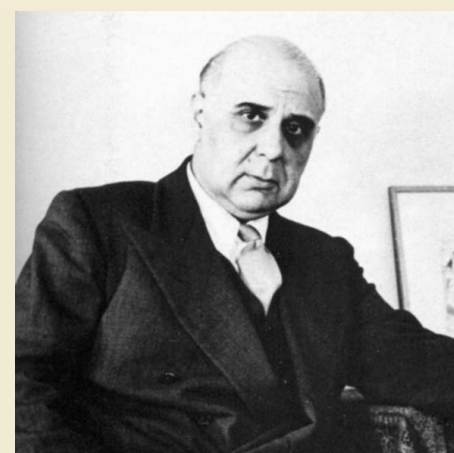
Λειτουργούμε
σε αρμονία με
το περιβάλλον

Στα Φροντιστήρια Πουκαμισάς οι φροντισμένες αίθουσες και η αισθητική των χώρων εξασφαλίζουν καλύτερη διάθεση και ενισχύουν την προσοχή. Η γενικότερη διαρρύθμιση των κτιριακών μας εγκαταστάσεων εκφράζει τη διαφορετική παιδαγωγική μας αντίληψη, στην οποία υπολογίζεται τόσο η ψυχολογία, όσο και η εξυπηρέτηση των πρακτικών αναγκών, που απαιτεί ειδικά μελετημένους χώρους για τη στέγαση φροντιστηρίων.

φροντιστήρια
πουκαμισάς

ΒΙΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΕΦΕΡΗΣ
(1900-1971)

Μια από τις εξέχουσες φουσιονομίες της νεοελληνικής λογοτεχνίας. Ανήκει στην ομάδα των μεγάλων ποιητών του 20ου αιώνα μαζί με τον Ελύτη, τον Ρίτσο, τον Σικελιανό, τον Βάρναλη. Γόνος σμυρνείκης οικογένειας νομικών, ο πατέρας του Στέλιος Σεφεριάδης υπήρξε καθηγητής της Νομικής Σχολής, σπούδασε και ο ίδιος νομικά στο Παρίσι. Εκεί «κόλλησε» το «μικρόβιο» της λογοτεχνίας, όταν καταπίεστη με το έργο του Πολ Μορεάς και το φοιτητικό περιοδικό «Βωμός». Παράλληλα με την ποίηση ξεκίνησε και η μακρά διπλωματική και ευρύτερα πολιτική του καριέρα. Από το 1926 έως το 1969 υπηρέτησε την Ελλάδα ως διπλωμάτης στην Αγγλία, τη Γαλλία, την Αλβανία, την Τουρκία, τον Λίβανο. Κορυφαία θέση, αυτή του πρέσβη της Ελλάδας στο Λονδίνο από το 1957 έως το 1962. Η χούντα των συνταγματαρχών το 1969 έπαυσε τον Σεφέρη από πρέσβη επί τιμή και του στέρνεσε το διπλωματικό διαβατήριο, έπειτα από δήλωση που έκανε εναντίον της δικτατορίας. Οι σημαντικότεροι λογοτεχνικοί του σταθμοί: «Στροφή» (1931), «Στέρνα» και «Μυθιστόρημα» (1932), «Θ.Σ. Έλιος» (1936), «Ημερολόγιο Καταστροφώματος Α'», «Ποιήματα 1», «Τετράδιο Γυρισμάτων 1928-1937» (1940), «Χειρόγραφο» (1941), «Δοκιμές», «Ημερολόγιο Καταστροφώματος Β'», «Ερωτόκριτος», «Κίχλη» (1946). Ο Σεφέρης συνήθιζε να προλογίζει ή να μεταφράζει εκδόσεις άλλων λογοτεχνών, όπως του Κάλβου, του Καβάφη του Έλιοτ, του Ελιάρ με τον οποίο συνδέθηκε και φιλικά. Το 1949 εκδόθηκε η μετάρφρασή του σε ποιήματα του Έλιοτ με τίτλο «Η έρημη χώρα και άλλα ποιήματα». Επηρεασμένος από τα ταξίδια του στην Κύπρο και τη διπλωματική του ανάμιξη με το Κυπριακό έγραψε και τα «Ποιήματα για την Κύπρο» (1954), «Κύπρον ου μ' εθέσπισεν» (1955), «Άσμα Ασμάτων», «Αντιγραφές» (1964), «Τρία κρυφά ποιήματα» (1965), «Η αποκάλυψη του Ιωάννη» (1966), «Επί ασπαλάθων» (1971). Άπειρες οι βραβεύσεις του. Κορυφαίες, το Νόμπελ Λογοτεχνίας (1963) και οι αναγορεύσεις του σε επίτιμο διδάκτορα των πανεπιστημίων Κέιμπριτζ (1960), Θεσσαλονίκης και Οξφόρδης (1964).

3. Παραγωγή λόγου

Προσφώνηση: Πρόλογος → Προσδιορίζουμε το λόγο που μας οδήγησε να μιλήσουμε για τη χρησιμότητα της προστασίας των μνημείων.

A. Ερώτημα: Η σημασία των μνημείων για το παρόν και το μέλλον ενός λαού

- **Τα μνημεία ως μέσο κατανόησης της κοινωνικής πραγματικότητας:** Μέσα από την επισταμένη μελέτη τους προκύπτουν πολύτιμα στοιχεία για την περίοδο κατά την οποία κατασκευάστηκαν και χρησιμοποιήθηκαν, για τη θρησκεία, την οικονομία, την πολιτική οργάνωση, τους θεσμούς, τις επιστημονικές γνώσεις και το τεχνολογικό επίπεδο των συγκεκριμένων κοινωνιών. Μέσω αυτών ανασυντίθεται δηλαδή μια ολόκληρη εποχή.
- **Τα μνημεία ως προϋπόθεση εθνικής αυτογνωσίας και πηγή ιστορικής γνώσης:** Πολλά από τα μνημεία έχουν κατασκευαστεί για να τιμηθούν σημαντικά γεγονότα του παρελθόντος, ειρηνικά ή πολεμικά. Η μελέτη και η ουσιαστική επαφή των σύγχρονων ανθρώπων με αυτά λειτουργεί ως μέσο αναψηλάφησης της ιστορίας και εξαγωγής πολύτιμων διδαγμάτων για παρόν και το μέλλον.
- **Τα μνημεία ως απόδειξη πολιτιστικής ιδιαιτερότητας:** Κάθε λαός, είτε με τους αφανείς-λαϊκούς δημιουργούς του είτε με τους σημαντικούς καλλιτέχνες του έχει δημιουργήσει στο πέρασμα του χρόνου μνημεία τα οποία αποτυπώνουν την εντελώς ξεχωριστή πορεία του στο χρόνο, την ευαισθησία και την επινοητικότητα του. Πολλά από αυτά μάλιστα ταυτίζονται με τη συγκεκριμένη χώρα και το συγκεκριμένο λαό.
- **Τα μνημεία ως πηγή έμπνευσης και πρωτότυπης καλλιτεχνικής δημιουργίας:** Ορισμένα από τα μνημεία λόγω της αρτιότητάς τους λειτουργούν ως αξεπέραστα πρότυπα ομορφιάς και τροφοδοτούν με ερεθίσματα τη σύγχρονη καλλιτεχνική παραγωγή.
- **Τα μνημεία ως πηγή πλουτισμού για κράτη και τοπικές κοινωνίες:** Η συντήρηση και η προσεγγισμένη ανάδειξη τους θα μπορούσε να προσελκύσει σημαντικό αριθμό επισκεπτών, αποφέροντας σημαντικά έσοδα για την εθνική οικονομία.

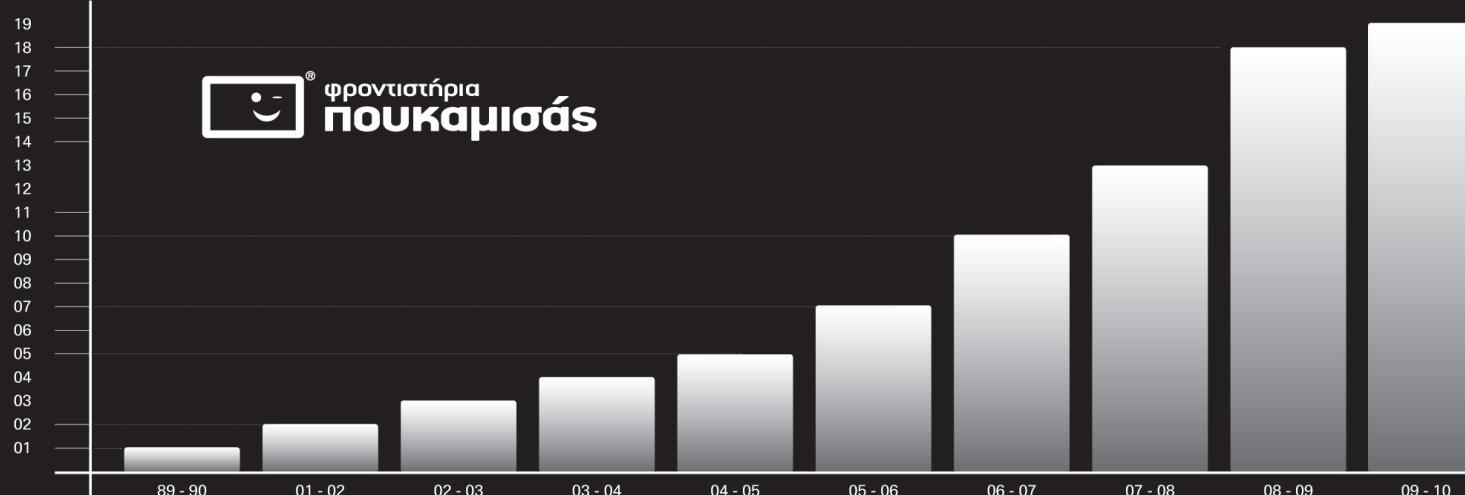
B. Ερώτημα: Τρόποι με τους οποίους το σχολείο θα μπορούσε να καλλιεργήσει το σεβασμό των νέων για τα μνημεία.

- Πληροφόρηση επαρκής για το χρόνο κατασκευής, το δημιουργό, τις τεχνικές και τα υλικά κατασκευής, τη χρήση και τη λειτουργία του μνημείου, το συμβολισμό του κ.α. Μέσω αυτών των αναλυτικών και ουσιαστικών γνώσεων οι νέοι θα κατανοήσουν τα έργα του πολιτισμού και ίσως έτσι να τα αγαπήσουν και να τα σεβαστούν.
- Βιωματική προσέγγιση των μνημείων μέσω της πραγματοποίησης καλά προετοιμασμένων επισκέψεων σε χώρους ιστορικής και αρχαιολογικής σημασίας. Στην προετοιμασία αυτών των επισκέψεων οι μαθητές με τη συνεργασία των δασκάλων τους θα μπορούσαν να συμμετέχουν συγκεντρώνοντας πληροφοριακό υλικό σχετικό με το συγκεκριμένο χώρο. Έτσι, η επίσκεψη αυτή δε θα θεωρείται απλώς ευκαιρία απόδρασης από τη μονότονη σχολική πραγματικότητα.
- Αξιοποίηση προγραμμάτων που εκπονούνται στην Ελλάδα ή στην Ευρώπη στα οποία μπορούν να μετέχουν δάσκαλοι και μαθητές. Μέσω αυτών μπορούν να ασχοληθούν με τη συστηματική μελέτη κάποιου μνημείου αλλά και με την προβολή του. Ιδιαίτερα σημαντική μπορεί να αποδειχτεί η συνδρομή της τεχνολογίας και των σύγχρονων οπτικοακουστικών μέσων, καθώς και η χρήση του διαδικτύου. Στόχοι τέτοιων προγραμμάτων είναι για παράδειγμα η φωτογράφησή ενός μνημείου, η καλλιτεχνική του ανάδειξη, η γνωστοποίηση του στο ευρύ κοινό και η ευαισθητοποίηση των συμπολιτών για την προστασία του.
- Διεύρυνση της έννοιας μνημείο, ώστε ο όρος αυτός να συμπεριλαμβάνει κάθε υλικό τεκμήριο πολιτιστικής κληρονομιάς και κατάργηση των στερεοτύπων, που οδηγούν το σύγχρονο Έλληνα να προσεγγίζει ως τέτοιο μόνο το γνωστό και δημοφιλές αρχιτεκτονικό ή γλυπτό δημιούργημα μιας εποχής.
- Αξιοποίηση των μνημείων ως αφορμή ή ως μέσο για τη διδασκαλία μαθημάτων όπως η ιστορία, η γεωμετρία, τα θρησκευτικά, η γεωγραφία, μαθήματα τέχνης και πολιτισμού.

Επίλογος: συνειδητοποίηση της μεγάλης και πολυδιάστατης σημασίας που έχουν για μια χώρα, μια κοινωνία, έναν λαό τα δημιουργήματα της ιστορικής του κληρονομιάς και ευαισθητοποίηση-κινητοποίηση όλων, φορέων ή πολιτών που εμπλέκονται με την προστασία και την ανάδειξή τους.

Αποφώνηση

Η διαρκής αύξηση του αριθμού των φροντιστηρίων μας καταδεικνύει την εντυπωσιακή πορεία του Ομίλου από την ίδρυσή του μέχρι σήμερα.

φροντιστήρια
ΠΟΥΚΑΜΙΣΑΣ